

Column

Peter Boer

De natuurvorser als
immatrieel cultureel
erfgoed

In de elzenhaag achter het huis van mijn opa vond ik als klein jongetje een vogelnestje. Ik wilde weten welke vogel bij dat nestje hoorde. Ik moest proberen om hem goed in beeld te krijgen. Dus moest ik dichtbij zien te komen. Het bleek een schuw vogeltje. Voorzichtig te werk gaan! Ik besloep hem. Op handen en blote knieën kroop ik door de ruigte. Tergend langzaam. Steeds een beetje dichterbij. Ik werd beloond. Ik zag een vogeltje met een gele oogstreep en een gele borst. Met 'Wat vliegt daar?' kwam ik er achter dat dit een spotvogel was.

Foto: Jinze Noordijk

Op deze manier vogels leren kennen bleek veel tijd te kosten en ook veel teleurstelling, want vogels besluiten in een open landschap ging al helemaal niet. Op de Alkmaarse kermis won ik met touwtjetrokken een speelgoedverrekijker. Nu moest het gemakkelijker gaan. Maar nee, de plastic lenzen vertroebelde het beeld alleen maar. Later kreeg ik een verrekijker te leen die 1,5 keer vergrootte. Dat was een hele verbetering, maar je moest er nog altijd mee sluipen. Nu zie ik vogelaars met telescopen op statieven vuurgoudhaantjes bekijken en fotograferen op dertig meter afstand. En mocht je een beginneling zijn: met een speciale app op je telefoon kunnen de vogels snel worden gedetermineerd. Je hoeft niet meer moeilijk te doen, je hebt geen vogelgids meer nodig, een verrekijker eigenlijk ook niet, een goede zoom op je telefoon is voldoende. Bij Naturalis werkt men aan apps die het mogelijk maken om je foto van een of ander insect te laten analyseren, respectievelijk te laten determineren. Je hoeft zelf niet meer na te denken, dat doet je telefoon voor je.

Het geluid van een voor jou onbekende vleermuis, vogel of sprinkhaan te weten komen kan met een speciale applicatie op je telefoon. Een opschrijfboekje heb je ook niet meer nodig, want met behulp van een andere app kan elke waarneming direct ter plaatse worden vastgelegd en indien gewenst worden doorgegeven, bijvoorbeeld aan Waarneming.nl.

Nog even en je waarnemingen zijn alleen nog maar van waarde als je er foto's van hebt gemaakt. Een voorbeeld. Onlangs was er een landelijk lieveheersbeestjesproject. Er waren 24.000 foto's binnengekomen. Let op, ik schrijf niet 'waarnemingen', maar 'foto's'. Want alleen foto's werden als bewijs van een waarneming geaccepteerd. Ik had waarnemingen ingestuurd zonder foto, waaronder van een zeldzame soort, het bosmierlieveheersbeestje. Deze waarnemingen werden automatisch, door de computer, genegeerd. Ik had ze namelijk niet gefotografeerd. Moet ik nu echt alles fotograferen om een bijdrage te kunnen leveren aan de kennis van de natuur?

De massa natuurbelevers beginnen zich steeds meer te gedragen als soortenjagers: scoren, scoren en nog eens scoren. De ouderwetse natuurvorser met loep, verrekijker, opschrijfboekje en botaniseertrommel verdwijnt. Inventariseren wordt ook overbodig. Als je wilt weten welke organismen in een sloot leven, heb je maar een paar druppels water nodig. Daarmee

... moderne natuurvorsers ...

ga je naar een laboratorium dat het DNA in die druppels analyseert, waarna er een lijst op het beeldscherm verschijnt met alle beestjes die in de sloot leven. Vogeltellingen zijn ook niet meer nodig. Dat doen we met drones. Die drones sporen de vogels op. Het tellen is geautomatiseerd. De fanatiekeling die op zoek is naar nieuwe dier- en plantensoorten, bestaat binnenkort ook niet meer. Als je vermoedt met een nieuwe soort te maken te hebben, is het niet meer nodig om maanden bezig te zijn met vergelijken en meten van je vermoedelijk nieuwe ontdekking. Een haartje, veertje of pootje is voldoende om een DNA-analyse te maken, die je vertelt of jouw ontdekking ook echt iets nieuws is.

Meer dan ooit is het belangrijk om de jongste generaties 'liefde' voor de natuur bij te brengen, verwondering op te roepen, begrip bij te brengen dat we onderdeel zijn van een groot geheel en dat we dat geheel moeten koesteren alsof wij het zelf zijn. Soortenkennis? Ach, dat wordt het werk van drones, dataloggers, veldrobots, laboratoria en computers. Natuurvorsers maken plaats voor natuurbeoordelingrobots. Natuurvorsers *pur sang* worden geschiedenis. De enige mogelijkheid om ze te redden, is om ze tot immaterieel cultureel erfgoed te laten verklaren.

Peter Boer, natuurvorser, p.boer@quicknet.nl